

Szabadság, Egyenlőség, Abszolút Hőmérséklet

A francia forradalom magasztos jelszavai, e három, együtt gyakran emlegetett nővér között Cordelia szerepe a Testvériségnek jutott. Míg a Szabadság és Egyenlőség világot formáló mozgalmak vezéreszméivé váltak, akikért csatatereken és bírósági tárgyalótermekben szüntelenül folyik a harc, a Testvériség szerényen kuporog a piederstál legalsó lépcsőjén. Jövel, Kinetikus Gázelmélet, emeld őt méltó helyére!

Történelmi tapasztalat, hogy azokban a társadalmakban, ahol a szabadság az egyeduralkodó, kialakul az igazságtalan egyenlőség, ahol pedig az egyenlőség a vezérelv, létrejön az elnyomás. Szabadság és egyenlőség tehát, ha mérhetőnek gondoljuk el őket, egymással fordított arányban állnak, épp úgy, mint az adott mennyiségű gáz térfogata (v) és a tartalmazó edény falára gyakorolt nyomása (p), Clapeyron nevezetes tétele, az általános gáztörvény szerint ($p \cdot v = R \cdot T$, ahol R az általános gázállandó). Növekedhet-e a nyomás és a térfogat egyidejűleg? Igen, de csak akkor, ha a gáz állapotának harmadik jellemzője, a gáz abszolút (azaz Kelvin fokban mért) hőmérséklete emelkedik. Növekedhet-e egy közösségben a szabadság és egyenlőség mértéke (I , illetve e) egyidejűleg? Gondoljunk a három forradalmi jelszóra, meg a vér szerinti testvérekre, vagy éppen a Simon Miklóst és Tóth Bélát, Péter Lászlót és e sorok íróját egybefoglaló és melengető kis közösségre, s megsejtjük a választ: igen, de csak ott, ahol a testvériség (F) magasabb fokra lép.

Lehet-e ebből az ötletből általános társadalom-törvény ($I \cdot e = S \cdot F$, ahol S az általános társadalom-állandó)? Ehhez szükséges, hogy a szabadság, egyenlőség és testvériség szintje egy adott társadalomban mérhető legyen. A társadalomban érvényes írott jog elemzésével, a törvénykezésre és a gazdaságra vonatkozó statisztikák felhasználásával megalkotható a szabadság és egyenlőség mérőszáma. A testvériség mértékéül pedig — kiindulva Bibó Istvánnak az európai társadalomfejlődés értelmére vonatkozó gondolataiból — javasolhatnánk a társadalom belső egyensúlyához szükséges erőszak-mennyiség reciprokát.

Csákány Béla